

Sportimonium, meer dan een museum over sport

Conservator Erik De Vroede aan het woord

Wat is de opdracht van het Sportimonium?

Het Sportimonium wil de landelijke draai-schijf en het kenniscentrum zijn voor het veiligstellen en ontsluiten van het (im)materiële erfgoed van de sportieve bewegingscultuur. We doen dat voor Vlaanderen in zijn nationale en internationale context. Bijzondere aandacht gaat naar de ludodiversiteit, de rijke, gediversifieerde sport- en spelvormen die wereldwijd nog worden beoefend.

Onder bewegingscultuur verstaan we de vier elkaar deels overlappende componenten: lichaamscultuur (inspanning in de zin van turnen, fitness, training), fysieke wedkampen (competitiesport, kampioenschappen), spel (ontspanning zoals volkssporten en actieve recreatie) en performance (bewegingsexpressie in de zin van dans, acrobatie). Alles bij mekaar gaat het dus om een vrij uitgebreid werkterrein.

Hoe vullen jullie die opdracht in?

Het Sportimonium beschouwen we als de verzamel- en bewaarplaats van het sportieve erfgoed. Daarin gaan we breed, zowel naar de aard als naar de inhoud. Voor het museum bouwen we een representatieve collectie uit die een materieel beeld geeft van de verschillende sporten doorheen de tijd. In de praktijk is dat vooral vanaf 1850 tot nu. Belangrijk, en in vergelijking met sportmusea in andere landen veeleer ongewoon, is dat de traditionele sport- en spelcultuur, zeg maar de volkssporten daar integraal deel van uitmaken.

Veel aandacht gaat ook naar het documentatiecentrum en de bibliotheek. Het Sportimonium streeft ernaar om alle publicaties uit eigen land die rond sportieve bewegingscultuur verschijnen te verzamelen en te bewaren. In veel gevallen gaat het om gelegenheidsuitgaven die in beperkte kring zijn verspreid en die vaak tussen de mazen van het net vallen in de erfgoedbibliotheeken. Het Sportimonium heeft ook een aantal archieven in bewaring maar stelt zich in zijn verzamelbeleid momenteel wat terughoudend op en dat voornamelijk om ruimtelijke redenen.

In zijn werking gaat het Sportimonium uit van het IDEA-concept. Dit letterwoord staat voor integratie, decentralisatie, educatie en animatie. Met integratie wordt bedoeld dat het Sportimonium zich in het sportmilieu beweegt, de sportwereld betreft in zijn werking en aanstuurt op samenwerking. Decentralisatie staat voor acties buiten de eigen muren, het stimuleren en desgevallend ondersteunen van sporterfgoedgerelateerde initiatieven van derden en waar nodig bescherming in situ. Educatie staat voor het duiden van de cultuurhistorische veranderingen en de maatschappelijke betekenis van

volkssporten, turnen, dans, moderne competitiesport. Animatie betekent het actief laten ontdekken en aan den lijve beleven van traditionele en minder gekende vormen van bewegingscultuur.

Hoe past immaterieel cultureel erfgoed in jullie werking?

Het immaterieel cultureel erfgoed is een wezenlijk onderdeel van onze werking en heeft vooral betrekking op de volkssporten. Het gaat hier om eeuwenoude tradities die nog op een spontane manier deel zijn blijven uitmaken van onze spelcultuur. Er zijn nog duizenden die wekelijks

In het Sportimonium, op het Blosodomein in Hofstade, kan je het verhaal van de sport volgen aan de hand van verrassende objecten, affiches, sprekende foto's en bijzondere TV- en radiofragmenten.

**“OPMERKELIJK IS DAT DE
SPORTERFGOEDREFLEX MEER
LEEFT IN DE BAD-SECTOR DAN IN DE
SPORTWERELD ZELF.”**

de boog ter hand nemen voor het schieten op de staande of liggende wip of die de bol ter

hand nemen om te kegelen, krulbollen of beugelen. De materiële getuigenissen ervan zijn onderdeel van de museale collectie. De ziel van die volkssporten ligt echter in het spel zelf. De actie en interactie, de beleving van het spel kan je immers niet in het depot opbergen of in plaatjes vatten. In de volkssporttuin, die wezenlijk deel uitmaakt van het Sportimonium kan de bezoeker kennismaken met de praktijk.

De openluchttuin biedt een staalkaart van volkssporten die nog beoefend worden in Vlaanderen en is een verlengstuk van een bezoek aan de vaste tentoonstelling in Vlaanderen en is een verlengstuk van een bezoek aan de vaste tentoonstelling. Hetzelfde geldt voor de opstelling, de binnenpretjes, met kleinere, voornamelijk herbergspelen.

Aansluitend beheert het Sportimonium een circuit van zeven uitleendienstver spreid over Vlaanderen waar om het even wie volkssportmateriaal kan huren om er thuis of op een buurt- of schoolfeest mee aan de slag te gaan. Dit idee van uitleendienst heeft trouwens massaal navolging gevonden. Verder is het belangrijk dat er voeling wordt gehouden met de volkssportbeoefenaars zelf want zij zijn misschien wel de belangrijkste actoren in dit verhaal.

Welke evoluties bemerken jullie hieromtrent?

In het afgelopen decennium is cultureel erfgoed sterk op de voorgrond getreden en is de term erfgoed in het algemene taalgebruik opvallend ingeburgerd geraakt. De laatste jaren treedt het immateriële aspect van dit cultureel erfgoed mee naar voor. Het is opmerkelijk hoe snel de immateriële kant wordt opgepikt door de diverse spelers in het cultureel erfgoedlandschap. We merken dat zelf ook want de laatste tijd worden we regelmatig gevraagd om onze ervaringen te delen. Eigenlijk zat het immateriële element van in het begin ingebakken in onze werking, meer bepaald met betrekking tot onze activiteiten rond volkssporten en onze aandacht voor ludodiversiteit, alleen werd het toen zo niet benoemd. Daar is ook een hele periode van onderzoek en documenteren aan vooraf gegaan (onder leiding van prof. dr. Roland Renson, K.U.Leuven, sinds 1973). Dat moest ook omdat het goeddeels gaat om een schriftloze cultuur. Over sommige volkssporten is bijvoorbeeld helemaal niets terug te vinden in de literatuur.

Zijn er rond ICE parallellen met de BAD-sector?

De BAD-sector, eigenlijk vooral de bewaarbibliotheken en de archieven, wordt sinds enkele jaren geacht meer naar buiten te komen, naar buiten te treden om het bredere publiek te betrekken op hun werking en hun collecties. In de contacten die wij hebben, voornamelijk via de erfgoedcellen maar ook rechtstreeks, merken we dat het immaterieel cultureel erfgoed in de werking als volwaardig wordt meegenomen. Trouwens, materieel en immaterieel zijn niet als tegengestelden te beschouwen; heel vaak gaan ze hand in hand en zijn beide nodig om tot een goed begrip te komen.

Wat kunnen jullie de BAD-sector nog bijbrengen?

Sport en spel mag onmiskenbaar steeds meer rekenen op belangstelling vanuit de brede culturele wereld, zo ook vanuit de BAD-sector. Nieuw voor ons zijn de vragen die we recent uit de sector krijgen in verband met het aanvaarden/bewaren van archieven van sportverenigingen. Ik denk dat we daar inhoudelijk en coördinerend een bijdrage kunnen leveren.

Wat kan andersom de BAD-sector voor jullie nog betekenen?

Opmerkelijk is dat de sporterfgoedreflex meer leeft in de BAD-sector dan in de sportwereld zelf. Mogelijk is daar een rol weggelegd voor de BAD-sector. In de eerste plaats kan dat door de aandacht voor het sportieve erfgoed mee te ondersteunen, in de tweede plaats door mee(r) oog te hebben voor het (im)materiële erfgoed dat de in de schoot van de duizenden verenigingen in de loop der jaren is gecreëerd. Te signaleren is alvast het initiatief van Archiefbank Vlaanderen om, samen met het Sportimonium, een project op te zetten rond archieven in de sportwereld. ■■

> <http://www.sportimonium.be>